

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/archiw/zasob/31575,Informacja-o-zasobie-archiwalnym-Instytutu-Pamieci-Narodowej-Oddzial-w-Poznaniu.html>
28.02.2026, 09:34

Informacja o zasobie archiwalnym Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu

Gromadzenie materiałów archiwalnych przez archiwistów Oddziałowego Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów w Poznaniu (obecnie Oddziałowe Archiwum IPN) rozpoczęło na początku lipca 2001 roku. Jako pierwsze zgromadzono akta byłych Okręgowych Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Poznaniu, Szczecinie i Zielonej Górze.

Kolejnym etapem gromadzenia zasobu było przejmowanie akt z prokuratur, sądów powszechnych i wojskowych, następnie z aresztów śledczych, zakładów karnych oraz urzędów wojewódzkich z terenu województwa wielkopolskiego, lubuskiego i zachodniopomorskiego.

We wrześniu 2001 roku rozpoczęto przejmowanie akt wytworzonych lub zgromadzonych przez byłe wojewódzkie i powiatowe urzędy bezpieczeństwa publicznego, komendy Milicji Obywatelskiej, wojewódzkie i rejonowe urzędy spraw wewnętrznych oraz akta byłych Wojsk Ochrony Pogranicza. W kolejnych latach przejęto m.in. akta z Archiwum Wojsk Lądowych we Wrocławiu, Archiwów Państwowych w Poznaniu i Szczecinie, Delegatur Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w Poznaniu, Szczecinie i Zielonej Górze oraz Urzędów Wojewódzkich w Poznaniu i Gorzowie Wielkopolskim.

W związku utworzeniem Oddziału IPN w Szczecinie, archiwiści OBUiAD w Poznaniu wydzielili i dokonali skontrum materiałów archiwalnych odnoszących się do terenu właściwości miejscowej Oddziału w Szczecinie. W okresie luty – marzec 2006 r. trwał proces przekazywania materiałów archiwalnych do zasobu szczecińskiego OBUiAD, który ostatecznie zakończono 9 marca 2006 r.

W przeddzień przypadającej w 2006 r. pięćdziesiątej rocznicy wybuchu niezadowolenia poznańskich robotników w czerwcu 1956 r. Oddział IPN w Poznaniu wypożyczył z Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów w Warszawie wszystkie materiały aktowe i kartoteczne przejęte z MSW, które dotyczyły bezpośrednio powstania poznańskich robotników. Z całości wykonano kopie elektroniczne i włączono do zasobu archiwalnego w Poznaniu, a oryginały zwrócono do Warszawy.

Archiwiści z Oddziału w Poznaniu prowadzą prace związane z wydawaniem opinii w sprawie oceny przydatności dokumentacji wytworzonej przez organa MO do zadań ustawowych IPN, która przechowywana jest przez jednostki Policji. Zasób archiwalny jest też systematycznie uzupełniany przez dopływy oraz darowizny od osób fizycznych. Wiosną 2008 r. Oddział IPN w Poznaniu poprosił o kontakt osoby posiadające w swoich zbiorach pamiątki rodzinne na

temat Wielkopolan pomordowanych w miejscach kaźni Polaków na Wschodzie. Do sierpnia 2008 r. zgromadzono wiele elektronicznych kopii fotografii, listów i pamiątek rodzinnych przedstawiających losy pomordowanych na Wschodzie polskich oficerów.

Stan zasobu Oddziału IPN w Poznaniu na dzień 31 grudnia 2020 r. przedstawia poniższa tabela:

Instytucje przekazujące materiały archiwalne	Wielkość w mb
ABW (UOP)	651,96
MSW	0,20
Policja	302,42
Policja (materiały paszportowe)	3163,75
Więziennictwo	101,15
OKŚZpNP	85,19
Archiwa państwowe	0,47
Archiwa wojskowe	44,06
Straż Graniczna	18,14
Organy administracji publicznej	497,42
Sądy i prokuratury powszechne	131,32
Sądy i prokuratury wojskowe	7,01
Dary i kolekcje prywatne	60,67
RAZEM	5063,76

Zasób kartoteczny

Oddział IPN w Poznaniu dysponuje kartotecznym zasobem ewidencyjnym, na który składają się: kartoteka ogólnoinformacyjna i odtworzeniowa byłych KWMO/WUSW w Koninie, Lesznie, Pile, Poznaniu i Zielonej Górze, oraz kartoteki kryptonimów i pseudonimów, kartoteka ewidencyjna funkcjonariuszy, tematyczna, zagadnieniowa, paszportowa i kartoteka b. Okręgowej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Łącznie metraż pomocy ewidencyjnych wynosił (stan na dzień 31 grudnia 2020 r.) 270,93 mb.

Zasób archiwalny

W zasobie Oddziału w Poznaniu w 2020 r. znajdowało się **5063,76 mb** materiałów archiwalnych, które przekazały następujące instytucje:

Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Wśród materiałów archiwalnych przekazanych przez byłe Delegatury Urzędu Ochrony Państwa i obecne Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w Poznaniu i Zielonej Górze znajdują się dokumenty Wojewódzkich Urzędów Bezpieczeństwa Publicznego w Poznaniu i Zielonej Górze oraz Służby Bezpieczeństwa w Poznaniu, Zielonej Górze, Pile, Lesznie i Koninie, wytworzone i zgromadzone w toku wykonywanych przez nie czynności operacyjnych. Są to przede wszystkim materiały dochodzeniowo-śledcze i operacyjne w tym: akta tajnych

współpracowników (tw) (składające się najczęściej z teczki personalnej oraz teczki pracy); sprawy operacyjnych sprawdeń (sos), sprawy operacyjnych rozpracowań (sor), sprawy obiektowe jak również akta administracyjne oraz akta osobowe funkcjonariuszy resortu bezpieczeństwa. Dokumentację tę uzupełnia zbiór mikrofilmów oraz materiały o charakterze ewidencyjnym m.in. kartoteki, dzienniki rejestracyjne oraz inwentarze archiwalne.

Policja. Wśród archiwaliów przekazanych przez Komendę Wojewódzką Policji w Poznaniu (dotyczących terenu byłych województw poznańskiego, leszczyńskiego, konińskiego i pilskiego) oraz Komendę Wojewódzką Policji w Gorzowie Wielkopolskim (dotyczących terenu byłego województwa zielonogórskiego) znajdują się akta osobowe funkcjonariuszy oraz akta administracyjne.

Więziennictwo. Na dokumentację przekazaną przez Zakłady Karne i Areszty Śledcze składają się księgi i skorowidze więzienne z lat 40. i 50. ubiegłego wieku oraz akta osobowe więźniów i aresztantów osadzonych za popełniane czyny przestępcze o charakterze politycznym w tym np. akta osób internowanych w okresie stanu wojennego.

Sądy i prokuratury powszechne. Wśród tych materiałów archiwalnych sporą grupę stanowią akta Wojskowych Sądów Rejonowych w Poznaniu oraz Zielonej Górze działających w latach 1946 – 1955. Oprócz tego, w tej kategorii archiwaliów znajdują się akta śledztw oraz spraw karnych prowadzonych przeciwko przedstawicielom opozycji politycznej w okresie Polski Ludowej.

Sądy i prokuratury wojskowe. Wśród tych materiałów znajdują się archiwalia zachowane po wojskowym wymiarze sprawiedliwości.

Byłe Okręgowe Komisje Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Na dokumentację OKBZpNP w Poznaniu i Zielonej Górze składają się akta zgromadzone i wytworzone w toku prowadzonych śledztw i badań naukowych dotyczących zbrodni hitlerowskich i komunistycznych. Akta te obejmują lata 1939-1999.

Straż Graniczna. Na dokumentację przekazaną przez Lubuski Oddział Straży Granicznej składają się m.in. akta cudzoziemców przebywających w PRL.

Archiwa państwowe. Zgodnie z umową zawartą pomiędzy IPN i Naczelną Dyрекcją Archiwów Państwowych przekazane zostały z Archiwum Państwowego w Poznaniu na zasadzie użyczenia na 10 lat, akta spraw karnych Wojskowego Sądu Rejonowego w Poznaniu.

Archiwum Wojsk Lądowych we Wrocławiu. Na zasadzie użyczenia przekazane zostały materiały archiwalne wojskowych organów wymiaru sprawiedliwości m.in. Wojskowych Sądów i Prokuratur Rejonowych w Poznaniu i Zielonej Górze, Wojskowego Sądu i Prokuratury Garnizonowej w Poznaniu, Wojskowego Sądu i Prokuratury Okręgowej w Poznaniu oraz akta 10 Pułku Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego w Poznaniu i

Wojskowej Prokuratury II Oddziału Wojsk Ochrony Pogranicza z Krosna Odrzańskiego.

Organy administracji publicznej. W tej grupie materiałów archiwalnych do najciekawszych można zaliczyć akta przekazane m.in. przez Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu i Delegaturę Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego z siedzibą w Zielonej Górze. Są to materiały po byłych Wydziałach do spraw Wyznań w Kaliszu, Koninie, Lesznie, Pile, Poznaniu i Zielonej Górze.

Dary i kolekcje prywatne. Zasób archiwalny Oddziału IPN w Poznaniu jest systematycznie uzupełniany przez darowizny od osób fizycznych. Ciekawą kolekcję stanowią materiały dotyczące oficerów zamordowanych przez NKWD i stanowiących tzw. kolekcję „Katyń”.

Ponadto w zasobie archiwalnym znajduje się zbiór **akt paszportowych**. Na dokumentację paszportową składają się akta z Wydziałów Paszportowych KWMO/WUSW w Poznaniu, Zielonej Górze, Lesznie, Koninie i Pile przekazane przez Komendy Wojewódzkie Policji w Gorzowie Wielkopolskim i Poznaniu oraz przez Urzędy Wojewódzkie w Poznaniu i Gorzowie Wielkopolskim (dot. akt paszportowych „zielonogórskich”). Na zbiór akt paszportowych składają się akta osób ubiegających się o wydanie paszportu oraz książeczki paszportowe